

**ПЕРЕДУМОВИ ВИКОРИСТАННЯ
СОРТОВОГО РІЗНОМАНІТТЯ
IRIS GERMANICA L. У МІСЬКОМУ
ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ**

Ірина Швець,
<https://orcid.org/0000-0003-1508-6364>,
кандидат біологічних наук, доцент,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
iradesign@ukr.net

Наталія Колосова
<https://orcid.org/0009-0003-9509-2664>,
кандидат історичних наук, доцент,
Національний Авіаційний університет,
Київ, Україна
Kolosova.natalia@npp.kai.edu.us

Андрій Кулик,
<https://orcid.org/0000-0002-9722-5585>,
кандидат мистецтвознавства,
старший викладач,
Київський національний університет
культури і мистецтв
Київ, Україна
antikandrey7@gmail.com

**PREREQUISITES FOR
IMPLEMENTATION OF *IRIS*
GERMANICA L. VARIETY DIVERSITY
IN URBAN LANDSCAPE DESIGN**

Iryna Shvets,
<https://orcid.org/0000-0003-1508-6364>,
PhD in Biology, Associate Professor,
Kyiv National University of Culture and
Arts,
Kyiv, Ukraine
iradesign@ukr.net

Nataliia Kolosova,
<https://orcid.org/0009-0003-9509-2664>,
PhD in History, Associate Professor,
National Aviation University,
Kyiv, Ukraine
Kolosova.natalia@npp.kai.edu.us

Andrii Kulyk,
<https://orcid.org/0000-0002-9722-5585>,
PhD in Art Studies,
Senior Lecturer,
Kyiv National University
of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine
antikandrey7@gmail.com

Анотація

Мета дослідження. Мета дослідження – виявлення достовірної інформації про перспективи широкого використання сортового різноманіття *Iris germanica* L. у міському ландшафтному дизайні, зокрема в насадженнях обмеженого й загального користування. **Методи дослідження.** Дослідження здійснено завдяки використанню низки спеціальних і загальнонаукових методів, зокрема натурного обстеження, моніторингу, спостереження, аналізу, узагальнення, прогнозування та пояснення. Саме вони стали основою наукового обґрунтування отриманих напрацювань і підсумків досліджень. **Наукова новизна.** У статті вперше представлено сформований

Abstract

The purpose of the research is to identify reliable information about the prospects for the widespread use of *Iris Germanica* L. variety diversity in urban landscape design, particularly in limited and general use plantings. **Research methodology.** The study was conducted using a number of specialised and general scientific methods, including field surveys, monitoring, observation, analysis, generalisation, forecasting and explanation. These methods provided the scientific basis for the study's findings and conclusions. **Scientific novelty.** The article presents, for the first time, a formed assortment of *Iris Germanica* L. that corresponds to the conditions of the Ukrainian climate, as well

асортимент *Iris germanica* L., що відповідає умовам українського клімату, а також здійснено класифікацію обраних сортів за періодами квітіння та кольорами квітів, що сприяє зручності користування ними в процесі формування квітників різного призначення, складності й стилю планування. Наукова новизна ґрунтується на проведенні аналізу передумов використання сортового різноманіття *Iris germanica* L. у насадженнях обмеженого й загального користування, що є важливим та необхідним заходом на шляху збагачення асортименту рослин міського ландшафтного дизайну в реаліях сьогодення. **Висновки.** Результати аналізу декоративних властивостей та еколого-біологічних показників сортового різноманіття *Iris germanica* L. з погляду цінності для міського ландшафтного дизайну за умов українського клімату свідчать про їхній високий потенціал. Використання цих рослин є прекрасною можливістю збагатити насадження обмеженого та загального користування, адже вони мають низку переваг у порівнянні з іншими трав'янистими красиво-квітучими та декоративно-листяними представниками флори. Серед ключових – це багате різноманіття квітів за формою, розміром і забарвленням, різний час квітіння, витончена лінійна форма листя, яке зберігає свою декоративність упродовж усього вегетаційного періоду за оптимальних умов культивування, морозостійкість, посухостійкість, відносна невибагливість до ґрунтових умов, стійкість до шкідників і хвороб, легкість вегетативного розмноження. Вказані позитивні характеристики ірисів сприяють використанню їх як ключових компонентів різних квітникових композицій, зокрема урочистих рабаток, орнаментальних квітників, міксбордерів, а також натуралістичних композицій і різновидів кам'янистих квітників.

Ключові слова:

сортове різноманіття *Iris germanica* L., міський ландшафтний дизайн, насадження обмеженого та загального користування.

as a classification of selected varieties by flowering periods and flower colours, which facilitates their use in the process of forming flower beds of various purposes, complexities, and planning styles. Scientific novelty is based on an analysis of the prerequisites for utilising *Iris Germanica* L. variety diversity in both limited and general use plantings, which is an essential measure in enriching the range of plants used in urban landscape design in today's reality. **Conclusions.** The results of analysing the decorative properties and ecological and biological indicators of *Iris germanica* L. varietal diversity in terms of their value for urban landscape design in the Ukrainian climate indicate its high potential. The use of these plants presents an excellent opportunity to enrich limited and general use plantings, as they offer several advantages over other herbaceous flowering and decorative foliage representatives of the flora. Among the key ones are a rich variety of flowers in shape, size and colour, different flowering times, the elegant linear shape of the leaves, which retain their decorative appearance throughout the growing season under optimal cultivation conditions, frost resistance, drought resistance, relative unpretentiousness to soil conditions, resistance to pests and diseases, and ease of vegetative propagation. These positive characteristics of irises contribute to their use as key components in various flower arrangements, particularly in ceremonial flower beds, ornamental flower gardens, mixed borders, and naturalistic compositions, as well as in rock gardens.

Keywords:

varietal diversity of *Iris germanica* L., urban landscape design, limited and general use plantings.

Вступ **1**

Сучасний ландшафтний дизайн зорієнтований на природну й соціальну динаміку середовища, у якому здійснюються проєктні розробки. Зміни кліматичних умов, екологічна нестабільність, економічні чинники і трансформація способу життя міського населення формують потребу в оновленні проєктних концепцій та переосмисленні підходів до використання рослинного матеріалу. Українські реалії, пов'язані зі зміною клімату і зниженням фінансових спроможностей у реалізації дизайнерських ідей, потребують оптимізації та збагачення асортименту рослин міських насаджень обмеженого й загального користування. Використання низки однорічних трав'янистих красиво-квітучих і декоративно-листяних рослин стає недоцільним через названі причини. Тому актуальним постає зміщення уваги ландшафтних дизайнерів на використання багаторічних трав'янистих рослин, які водночас мають чітко виражені високодекоративні ознаки та є стійкими до клімату України.

Вирішенню цього стратегічного завдання в ландшафтному дизайні сприятиме впровадження в міські насадження обмеженого й загального користування сортового різноманіття *Iris germanica* L. Ці рослини мають великий потенціал у різних аспектах: естетичному (завдяки вираженій декоративності); практичному (завдяки біологічній та екологічній стійкості); економічному (завдяки можливості активного вегетативного розмноження рослин, що впливає на подальше зменшення собівартості формування квітникових насаджень і догляду за ними). Поширення практики їхнього використання в дизайні потребує комплексного дослідження – визначення переліку сортів *Iris germanica* L., що характеризуються високим рівнем декоративності, екологічної пластичності й пристосованості до умов українського клімату; класифікації їх за періодами квітнення та кольорами квітів; надання рекомендацій щодо практичного застосування в квітникових композиціях різного стилю планування, призначення, розміру тощо.

Мета дослідження **2**

Мета дослідження полягає у з'ясуванні вичерпної інформації про перспективи широкого використання сортового різноманіття *Iris germanica* L. у міському ландшафтному дизайні, зокрема в насадженнях обмеженого та загального користування.

Методологія та аналіз джерельної бази **3**

У процесі дослідження було застосовано низку спеціальних і загальнонаукових методів, зокрема натурного обстеження, моніторингу, спостереження, аналізу, узагальнення, прогнозування та пояснення. Саме вони стали основою для наукового обґрунтування отриманих напрацювань і здійснення підсумків досліджень.

Аналіз джерельної бази дав змогу встановити, що вивченню дизайнерських аспектів використання сортового різноманіття *Iris germanica* L. у міському ландшафтному дизайні

в умовах сьогодення, зокрема в насадженнях обмеженого й загального користування, приділено вкрай мало наукових публікацій. Увага науковців більшою мірою сконцентрована на вивченні біоморфологічних особливостей представників роду *Iris* L. (Скрипка & Вакуленко, 2023; Швець, 2006).

Серед нових наукових публікацій слід відзначити працю Г. Скрипки та Т. Вакуленко (2023), які детально вивчали морфологію плодів і насіння одинадцяти сортів із колекційного фонду Національного ботанічного саду імені Гришка НАН України. Вагомі здобутки в цьому напрямі було представлено в дисертації Т. Швець (2006) під назвою «Біологічні особливості видів роду *Iris* L. у зв'язку з інтродукцією в умови Правобережного Лісостепу України». Значну наукову цінність має праця В. Карпенко (Karpenko, 2015), у якій узагальнено історичні відомості про використання видів і сортів роду *Iris* L. як в Україні, так і в світі. Варто зазначити, що надзвичайно важливий внесок у всебічний розвиток української селекції ірисів в Україні, що відповідають міжнародним стандартам і пристосовані до вирощування в різних природно-географічних умовах, здійснює діюча громадська організація «Українська спілка ірису» (б.д.).

Зважаючи на маловивченість сортового різноманіття *Iris germanica* L. під дизайнерським кутом зору та недостатню кількості достовірної інформації, що є необхідною для формування рекомендацій щодо широкого використання їх у міських насадженнях обмеженого й загального користування, здійснення досліджень в означеному аспекті є цілком виправданим і необхідним у реаліях сьогодення.

Результати дослідження

4

Оцінюючи можливості й перспективи збагачення міських насаджень обмеженого та загального користування, треба насамперед зробити уточнення щодо їхньої класифікації, що важливо для повнішого розуміння меж дослідження. Згідно із «Правилами утримання зелених насаджень у населених пунктах України», до «зелених насаджень загального користування» належать: зелені насадження, які розташовані на території загальноміських і районних парків, спеціалізованих парків, парків культури та відпочинку; на територіях зоопарків та ботанічних садів, міських садів і садів житлових районів, міжквартальних або при групі житлових будинків; скверів, бульварів, насаджень на схилах, набережних, лісопарків, лугопарків, гідропарків і інших, які мають вільний доступ для відпочинку. А до *зелених насаджень обмеженого користування* відносяться насадження на територіях громадських і житлових будинків, шкіл, дитячих установ, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, профтехучилищ, закладів охорони здоров'я, промислових підприємств і складських зон, санаторіїв, культурно-освітніх і спортивно-оздоровчих

установ та інші» (Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України, 2006).

Сортове різноманіття *Iris germanica* L. – це трав'янисті красивоквітучі та декоративно-листяні рослини, що користуються великою популярністю і серед квітникарів-любителів, і серед ландшафтних дизайнерів, які займаються професійним ландшафтним дизайном. Сотні сучасних сортів відрізняються між собою за кольором, формою та розміром квітів і листків, висотою рослин, тривалістю та термінами квітучання.

Рослини характеризуються декоративністю впродовж усього вегетаційного періоду завдяки оригінальності квітів й естетичній виразності листків, не обмежуючись лише періодом квітучання. Квітки поодинокі, на високих квітконосах, висота яких залежить від певного сорту, однак варіюється в межах 40–120 см заввишки. Сама квітка формується із шести пелюсток, які розташовані в двох ярусах. Пелюстки верхнього ярусу спрямовані від основи вгору у вигляді купола, а нижнього ярусу – навпаки – від основи вигнуті донизу. На пелюстках нижнього ярусу є чітко виражена борідка (рис. 1).

Рис. 1. Сортове різноманіття *Iris germanica* L.: а) 'Lacy Snowflake'; б) 'Pure As Gold'; в) 'Abiding Love'; г) 'Air of Mystery' (фото І. Швець)

Fig. 1. Variety diversity of *Iris germanica* L.: а) Lacy Snowflake; б) Pure As Gold; в) Abiding Love; г) Air of Mystery (photo by I. Shvets)

Обрані сорти вражають багатою палітрою кольорів, яка представлена не лише класичними відтінками синіх і фіолетових, але й рідкісних коричневих і майже чорних. Залежно від сорту, забарвлення пелюсток може бути однотонними або поєднувати кілька різних кольорів та їхніх відтінків. Для низки сортів характерні гофровані пелюстки, що робить їх ще більш привабливими та унікальними з естетичної погляду. У деяких сортів додатковою окрасою є чітко виражене жилкування вздовж пелюсток. Діапазон квітучання рослин починається з кінця травня і завершується в першій декаді липня.

Усі без винятку сорти *Iris germanica* L. мають високодекоративне листя, що за умов оптимального догляду за рослинами зберігає свою привабливість протягом усього вегетаційного сезону. У переважної більшості воно зазвичай сизо-зелене за забарвленням, лінійне за формою, завдяки чому виразно контрастує з листям інших рослин. Діапазон довжини листків варіює в межах 30–70 см.

Окрім високої декоративності, що є ключовою в підборі рослин для ландшафтного дизайну, значна кількість сортів *Iris germanica* L. є стійкими до зміни кліматичних умов України й толерантними до різних типів ґрунтів, умов освітлення та рівня забезпечення ґрунту вологою. Завдяки їхній морозостійкості, зимостійкості та посухостійкості можна створювати стійкі ефектні квітникові композиції, що не потребують щорічного оновлення і тривалий час мають привабливий естетичний вигляд.

З огляду на низку позитивних властивостей сучасного сортового різноманіття *Iris germanica* L. можна з упевненістю стверджувати, що ці рослини заслуговують розширення меж використання, зокрема широкого впровадження в міські насадження обмеженого й загального користування. Ці висновки ґрунтуються на тому, що на сьогодні їхнє поширення в ландшафтному дизайні обмежується виключно приватними садибами, а також характеризується незначними вкрапленнями в зелені насадження міст.

У процесі вивчення сучасного сортового різноманіття *Iris germanica* L. було узагальнено перелік сортів, придатних для міського ландшафтного дизайну в умовах українського клімату, зважаючи на його особливості, зокрема диференціацію за різними природно-кліматичними зонами.

За результатами проведених досліджень сформовано таблицю 1, де відображено перелік сортів *Iris germanica* L., які доцільно рекомендувати для використання в міському ландшафтному дизайні, зокрема насадженнях обмеженого та загального користування. Для зручності користування добіркою сортів у процесі підбору рослин для формування квітників різного призначення, складності і стилю планування їх розподілено на групи за періодами квітування та кольорами квітів (табл. 1).

Сортове різноманіття *Iris germanica* L. можна використовувати в міських насадженнях регулярного та пейзажного стилів планування. Найбільш придатні для них такі традиційні різновиди квітникових композицій, як ірідарії, бордюри, рабатки, орнаментальні квітники, міксбордери, альпінарії, рокарії тощо.

Загалом у світовій ландшафтній практиці спостерігається тенденція відходу від регулярного стилю планування. Саме тому дедалі популярними стають сучасні тематичні сади, що передбачають вільне пейзажне планування, де сорти *Iris germanica* L. можуть успішно виконувати функції композиційних центрів. Наприклад, «сухий струмок», «синій сад», «білий сад», «природний сад», «японський сад».

Таблиця 1. Сортове різноманіття *Iris germanica* L., що рекомендовано для ландшафтного дизайну.

Table 1. Variety diversity of *Iris germanica* L. recommended for landscape design.

Ранньоквітучі сорти (середина – кінець травня)	Середньоквітучі сорти (початок – середина червня)	Пізньюквітучі сорти (середина – кінець червня)
Білі квіти		
'Frosty Moonscape' 'Lacy Snowflake'	'Immortality' 'Paloma Blanca'	'My Beloved' 'Cliffs of Dover'
Сині квіти		
'Blue Rhythm' 'Blueberry Bliss'	'Victoria Falls' 'Sea Power'	'Titan's Glory' 'Yaquina Blue'
Фіолетові квіти		
'Dusky Challenger' 'Early Light'	'Painted Flutes' 'Thundermaker'	'Drama Queen' 'Purple Serenade'
Жовті квіти		
'Savannah Sunset' 'Early To Rise'	'Harvest of Memories' 'Summer Olympics'	'Pure As Gold' 'Dance Til Dawn'
Коричневі та бордові квіти		
'Red Zinger' 'Spartan' 'Burgundy Blaze'	'War Chief' 'Rustler' 'Sultan's Palace'	'Rip City' 'Rustler's Red' 'Bottle Rocket'
Рожеві та персикові квіти		
'Pink Attraction' 'Abiding Love' 'A Certain Girl'	'Beverly Sills' 'Social Graces' 'Champagne Elegance'	'Ancient Secrets' 'Treasured' 'Pink Sleigh'
Багатобарвні квіти		
'Avenue of Dreams' 'Fringe of Gold' 'Bold Print' 'All The Rage'	'Stepping Out' 'Style Traveler' 'Tiger Honey' 'Rock Star'	'Air of Mystery' 'Flutterina' 'Dad's A Pirate' 'Sharp Dressed Man'
Ультра темні квіти		
'Before the Storm' 'Dark Vader' 'Creature Of The Night'	'Black Swan' 'Swazi Princess' 'Raven Girl'	'Hello Darkness' 'Obsidian' 'Black Tie Affair'

Завдяки екологічній пластичності, більшість сортів ідеально підходять для ландшафтного дизайну берегів різноманітних водойм, зокрема прибережної зони.

Найбільш ефектно розкривають свої декоративні якості сорти *Iris germanica* L. у ірідаріях, де вони є основною або єдиною декоративною рослиною. За формою вони можуть бути і регулярного, і пейзажного планування. Завдяки багатій палітрі кольорів є можливість створювати однобарвні та багатобарвні ірідарії. Окрім того, підбір сортів, що різняться за періодом квітання, дає змогу створити ефект довготривалого квітання.

Доволі естетичний вигляд мають однобарвні ірідарії, однак невеликого розміру. Наприклад, тематичний «білий ірідарій», що буде проявляти максимальну декоративність протягом 4–5 тижнів, можна отримати завдяки поєднанню ранньоквітучого сорту 'Frosty Moonscape', середньоквітучого 'Immortality' та пізньоквітучого 'My Beloved'. Щодо «синього ірідарію», то вдалим буде комбінація ранньоквітучого сорту 'Blue Rhythm', середньоквітучого 'Victoria Falls' та пізньоквітучого 'Titan's Glory' (або 'Yaquina Blue'). Вельми яскраво та привабливо виглядатиме «жовтий ірідарій», за поєднання ранньоквітучого сорту 'Early To Rise', середньоквітучого 'Harvest of Memories' і пізньоквітучого 'Pure As Gold' (або 'Dance Til Dawn').

Великі за розміром ірідарії, на відміну від малих, краще створювати багатобарвними, адже це дає можливість поєднати в одній квітниковій композиції велику кількість сортів, що різняться не лише за кольором квітів, а й характеризуються різними періодами квітування.

У процесі підбору сортів *Iris germanica* L. для створення великих багатобарвних ірідаріїв потрібно керуватися правилами поєднання кольорів, щоб уникнути хаотичної строкатості та досягнути колористичної гармонії. Наприклад, варто не забувати, що в змішаних насадженнях іриса з жовтими квітами ідеально підкреслюють сорти з синіми та фіолетовими квітами.

Витончений вигляд матимуть композиції в поєднанні сортів *Iris germanica* L. з фіолетовими, рожевими й білими квітами (наприклад 'Dusky Challenger', 'Painted Flutes', 'A Certain Girl', 'Beverly Sills' та 'Cliffs of Dover').

Сорти *Iris germanica* L. з ультратемними квітами – завжди стають центром уваги будь-яких квітникових композицій, однак слід не забувати, що вони «поглинають» світло. Тому для створення вдалих комбінацій слід додавати сорти ірисів із білими, яскраво-жовтими чи світло-рожевими квітами.

Не менш ефектно виглядають композиції ірисів із коричневими, кремовими та фіолетовими квітами. Комбінуючи такі кольори, можна створити ефект «вінтажного» шику (наприклад, поєднання сортів 'Rustler', 'Champagne Elegance' та 'Thundermaker').

Ніжними й надзвичайно повітряними виглядають композиції, де поєднуються сорти *Iris germanica* L. з рожевими, персиковими та білими квітами (наприклад комбінація 'Beverly Sills', 'Pink Attraction', 'Ancient Secrets', 'Immortality', 'My Beloved' та 'Lacy Snowflake').

Сорти *Iris germanica* L., які характеризуються багатобарвністю (наприклад 'Tiger Honey', 'Rock Star'), найбільш ефектно виглядатимуть у центрі композиції або по краю змішаних насаджень, виконуючи ролі візуальних акцентів.

Видовий і сортовий склад таких квітникових композицій, як рабатки, орнаментальні квітники, міксбордери і альпінарії, зазвичай формується з численної кількості багаторічних трав'янистих красивокувітучих і декоративно-листяних рослин. Як правило, вони добираються та комбінуються між собою за контрастом декоративних ознак, подібністю біолого-екологічних вимог до культивування, різними періодами квітування, що дає змогу створювати «ефект довготривалого квітування». Зазначені в таблиці 1 сорти *Iris germanica* L. гармонійно комбінуються з низкою багаторічних трав'янистих красивокувітучих і декоративно-листяних рослин і за декоративними ознаками, і за подібністю біолого-екологічних вимог до культивування. Вибір тих чи тих залежить, насамперед, від різновиду квіткової композиції та мікрокліматичних умов її локації.

Таблиця 2. Таксономічний склад рослин, що найкраще комбінуються з добіркою сортів *Iris germanica* L.
Table 2. Taxonomic composition of plants that are best combined with a selection of *Iris germanica* L. varieties.

Назва рослини	Вимоги до освітлення	Вимоги до зволоження ґрунту
Для створення урочистих рабаток і орнаментальних квітників		
Хоста гібридна (<i>Hosta × hybrida</i>)	сціофіт	гігрофіт
Лаванда вузьколиста (<i>Lavandula angustifolia</i>)	геліофіт	мезофіт
Хризантема корейська (<i>Chrysanthemum × koreanum</i>)		
Канна індійська (<i>Canna indica</i>)		
Для створення міксбордерів		
Бузульник Пржевальського (<i>Ligularia przewalskii</i>)	факультативний геліофіт	гігрофіт
Бузульник зубчатий (<i>Ligularia dentata</i>)		
Манжетка м'яка (<i>Alchemilla mollis</i>)		
Бадан товстолистий (<i>Bergenia crassifolia</i>)		
Гейхера гібридна (<i>Heuchera hybrida</i>)		
Живучка повзуча (<i>Ajuga reptans</i>)	факультативний геліофіт	мезофіт
Вероніка сиза (<i>Veronica incana</i>)		
Півонія лікарська (<i>Paeonia officinalis</i>)		
Півонія молочноквіткова (<i>Paeonia lactiflora</i>)		
Гвоздика периста (<i>Dianthus plumarius</i>)	геліофіт	мезофіт
Дельфініум висовий (<i>Delphinium elatum</i>)		
Рудбекія шорстка (<i>Rudbeckia hirta</i>)		
Лаванда вузьколиста (<i>Lavandula angustifolia</i>)		
Брунера крупнолиста (<i>Brunnera macrophylla</i>)	сціофіт	гігрофіт
Хоста гібридна (<i>Hosta × hybrida</i>)		
Хоста Зібольда (<i>Hosta sieboldiana</i>)		

Продовження таблиці 1.2.

Астильба Арендса (<i>Astilbe × arendsii</i>)		
Роджерсія каштаноліста (<i>Rodgersia aesculofolia</i>)		
Роджерсія стополіста (<i>Rodgersia podophylla</i>)		
Роджерсія бузинолиста (<i>Rodgersia sambucifolia</i>)		
Для створення натуралістичних композицій і різновидів кам'янистих квітникових композицій		
Алісум скальний (<i>Alyssum saxatile</i>)	факультативний геліофіт	мезофіт
Вейник гостроквітковий (<i>Calamagrostis acutiflora</i>)		
Пеннісетум щетинистий (<i>Pennisetum setaceum</i>)		
Котовник Мусіна (<i>Nepeta mussinii</i>)		
Дзвоники персколисті (<i>Campanula persicifolia</i>)		
Гейхера кроваво-червона (<i>Heuchera sanguinea</i>)		
Кореопсис великоквітковий (<i>Coreopsis grandiflora</i>)		
Стахіс візантійський (<i>Stachys byzantina</i>)		
Хоста ланцетолиста (<i>Hosta lancifolia</i>)	факультативний геліофіт	гігрофіт
Костриця сиза (<i>Festuca glauca</i>)	геліофіт	мезофіт
Міскантус китайський (<i>Miscanthus sinensis</i>)		
Міскантус цукровоквітковий (<i>Miscanthus sacchariflorus</i>)		
Очіток видний (<i>Sedum spectabile</i>)		
Лаванда вузьколиста (<i>Lavandula angustifolia</i>)		
Шавлія лікарська (<i>Salvia officinalis</i>)		
Герань великорневищна (<i>Geranium macrorrhizum</i>)	сціофіт	гігрофіт
Страусник звичайний (<i>Matteuccia struthiopteris</i>)		

У процесі дослідження було проаналізовано певний таксономічний склад багаторічних трав'янистих красивооквітучих і декоративно-листяних рослин, із якого визначено найкращих компаньйонів, що ідеально поєднуються з добіркою сортів *Iris germanica* L. у різних квітникових композиціях. За результатами проведеної роботи сформовано таблицю 2, де здійснено узагальнення інформації щодо створення урочистих рабаток, орнаментальних квітників, міксбордерів, а також натуралістичних композицій і різновидів кам'янистих квітників.

Стосовно участі сортів *Iris germanica* L. у зазначених різновидах квітникових композицій, можна однозначно з упевненістю констатувати той факт, що їм завжди потрібно відводити місця композиційних центрів, адже вони виглядають бездоганно та привертають до себе увагу глядачів своїм яскравим забарвленням і значними розмірами квітів і листків.

**Наукова
новизна та
практична
значимість
дослідження**

5

Наукова новизна ґрунтується на проведенні аналізу переліку видів використання сортового різноманіття *Iris germanica* L. у міських насадженнях обмеженого та загального користування. Це є важливим і необхідним заходом на шляху збагачення асортименту рослин міського ландшафтного дизайну в умовах сьогодення. Сформовано рекомендаційний перелік сортів *Iris germanica* L., що відповідають умовам українського клімату, а також здійснено їхню класифікацію за періодами квітнення та кольорами квітів, що сприяє зручності користування ними в процесі формування квітників різного призначення, складності й стилю планування.

Підтвердженням практичної значимості проведеного дослідження є сформований таксономічний склад багаторічних трав'янистих красивокувітучих і декоративно-листяних рослин, що максимально естетично поєднуються з добіркою сортів *Iris germanica* L. і придатні для спільного використання в різних квітникових композиціях.

Висновки

6

Аналізуючи декоративні властивості та еколого-біологічні показники сортового різноманіття *Iris germanica* L. з погляду цінності для міського ландшафтного дизайну, можна з упевненістю вести мову про їхній високий потенціал. Використання цих рослин є прекрасною можливістю збагатити насадження обмеженого й загального користування в умовах українського клімату, адже вони мають низку переваг порівняно з іншими трав'янистими красивокувітучими й декоративно-листяними представниками флори. Серед ключових – це багата кольорова палітра квітів, різний час квітнення, витончена лінійна форма листя, яке зберігає свою декоративність протягом усього вегетаційного періоду за оптимальних умов культивування, морозостійкість, посухостійкість, відносна невибагливість до ґрунтових умов, стійкість до шкідників і хвороб, легкість вегетативного розмноження тощо. Вказані позитивні характеристики ірисів обґрунтовують їхнє використання як ключових компонентів різних квітникових композицій, зокрема іридаріїв, урочи-стих работок, орнаментальних квітників, міксбордерів, а також натуралістичних композицій і різновидів кам'янистих квітників.

У цілому результати проведеного аналізу є важливими в сучасному науковому дискурсі, оскільки вони демонструють нові цінні фактологічні дані, характеризуються високим рівнем вирішення поставлених завдань, підтверджують практичну значимість проведених досліджень.

Список використаної літератури

- Громадська організація «Українська спілка ірису». (б.д.). *Головна*. Взято 22 вересня 2025 з <http://irisua.org/>
- Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України. (2006, 27 липня). *Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України* (Наказ № 105). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text>
- Скрипка, Г. І., & Вакуленко, Т. Б. (2023). Карпологічні особливості *Iris hybrida* Hort. (Rodion.) в умовах Національного ботанічного саду імені М. М. Гришка НАН України. *Наукові записки НаУКМА. Біологія і екологія*, 6, 27–32. <https://doi.org/10.18523/2617-4529.2023.6.27-32>
- Швець, Т. А. (2006). *Біологічні особливості видів роду Iris L. у зв'язку з інтродукцією в умови Правобережного Лісостепу України* [Дисертація кандидата біологічних наук, Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка НАН України].
- Karpenko, V. P. (2015). Introduction history of species and varieties of genus *Iris* L. in Ukraine against the background of global trends. *Вісник Уманського національного університету садівництва*, 2, 85–91.

References

- Hromadska orhanizatsiia "Ukrainska spilka irysu". (n.d.). *Holovna* [Home]. Retrieved September 22, 2025, from <http://irisua.org/> [in Ukrainian].
- Karpenko, V. P. (2015). Introduction history of species and varieties of genus *Iris* L. in Ukraine against the background of global trends. *Bulletin of Uman National University of Horticulture*, 2, 85–91 [in English].
- Ministry of Regional Development, Building, Housing and Utilities of Ukraine. (2006, July 27). *Pravyla utrymannia zelenykh nasadzhenn u naselennykh punktakh Ukrainy* [Rules for the maintenance of green spaces in settlements of Ukraine] (Order No. 105). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-06#Text> [in Ukrainian].
- Shvets, T. A. (2006). *Biologichni osoblyvosti vydiv rodu Iris L. u zviazku z introduksiieiu v umovy Pravoberezhnoho Lisostepu Ukrainy* [Biological peculiarities of the species of the genus *Iris* L. in connection with the introduction in condition of the Right-Bank Forest-Steppe of Ukraine] [PhD Dissertation, M. M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine] [in Ukrainian].
- Skrypka, H. I., & Vakulenko, T. B. (2023). Karpologichni osoblyvosti *Iris hybrida* Hort. (Rodion.) v umovakh Natsionalnoho botanichnoho sadu imeni M. M. Hryshka NAN Ukrainy [Carpological features of *Iris hybrida* Hort. (Rodion.) in the conditions of the M. M. Gryshko National Botanical Garden of NAS of Ukraine]. *NaUKMA Research Papers. Biology and Ecology*, 6, 27–32. <https://doi.org/10.18523/2617-4529.2023.6.27-32> [in Ukrainian].

Надійшла 23.09.2025; Прийнята 11.11.2025

Стаття була вперше опублікована онлайн 23.12.2025

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.